

Tiamaniere, la enkonduko de la Internacia Lingvo solvus la lingvan problemon en ĉiuj ĝiaj aspektoj: Teknike-lingva, socia, psikologia, politika kaj ekonomia.

Siatempe la Brita Registaro povis sukcese instrukcii siajn reprezentantojn uzi estantece nur la anglan, ĉar malantaŭ tiu instrukcio troviĝas la tuta potenco de la Brita Regno. Similan postulon povas fari Ĉinio, Soveta Unio, Francio, la hispane parolantaj landoj kaj aliaj ŝtatoj koncerne la proprajn naciajn lingvojn. Malantaŭ la Internacia Lingvo ne staras la forto de kiu ajn aparta ŝtato, sed en ĝi troviĝas la forto de internacieco kaj maksimuma perfekteco el pure lingva vidpunkto, kaj malantaŭ ĝi troviĝas la potenco de la racio, de justeco, de egaleco de ĉiuj lingvoj.

La baldaŭa estonteco montros ĉu la racio venkos super antaŭjuĝoj kaj superstiĉoj kaj ĉu la homaro tiamaniere solvos la lingvan problemon en la internaciaj rilatoj.

407 (420 : 408 . 92)

LINGVO KIEL INSTRUMENTO DE SCIENCO

de Mag. Vilho Setälä

En la tekniko ĉiu maŝino aŭ instrumento, kiu montriĝas neefika aŭ malŝparema, estas forigata el la uzo, eĉ se la nova, pli efika, kaŭzas konsiderindan investon. La baza instrumento de ĉiu scienca laboro estas la lingvo. Kial do ni ne estus plene rajtigitaj studi ĝian laŭlecon kaj efikecon? Tia studo tamen havas nenian sencon, se ne almenaŭ du lingvoj estas kamparataj.

Komencante la komparan studon, ni havas specialan kaŭzon elekti Esperanton kiel unu objekton. Kiel la duan ni elektos la anglan, parte, ĉar de multaj flankoj ĝi estas speciale favorata kaj rekomendata.

GRAMATIKO. Gramatiko prezentas la sistemon de lingvo. La aspektoj de la esprimo, kiujn la gramatikaj formoj distingas, estas limititaj, kaj la nombro de necesaj finaĵoj ne estas granda, se oni ne estas devigita varii la finaĵojn sen vario de la senco. Ĝenerale angla lingvo estas konsiderata en tiu senco facila, rilate al aliaj naciaj lingvoj. Ĝi tamen havas pli ol 150 t. n. neregulajn verbojn, kaj la nombro de diversaj formoj entute superas 1200 (lau Thorndike).

En Esperanto la fundamenta principo estas celado al unusenceco de ĉiu lingva elemento. Kvankam oni povas konstati, ke praktike tiu idealo ne estas centprocente atingebla, en la gramatiko tio kondukis al simplaj verbformoj, kaj entute al 13 gramatikaj finaĵoj. Ĉe tio ni kalkulas la participajn sufiksojn kiel elementojn de vortfarado, en harmonio kun la sistemo de Esperanto.

Kompreneble ne ĉiuj rilatoj de la elementoj de proporcio estas esprimeblaj per la finaĵoj. Aldone estas necesaj gramatikaj vortetoj, antaŭ ĉio prepozicioj. Simile kiel en aliaj naciaj lingvoj, en la angla la elekto de uzenda prepozicio ĝenerale estas fiksita per tradicio, kaj postulas apartan lernon de ĉiu kazo. En Esperanto oni estas pli libera, kaj povas direkti sin laŭ la logiko.

En la praktiko, lernanto, kiu lernis la verbojn en prezenca formo, povas en Esperanto formi regulajn propoziciojn el konataj vortoj, sen gramatiko, simple metante la vortojn unu post la alia, kio kompreneble ne estas ebla en iu alia lingvo.

VORTDERIVADO. Krom la gramatiko propredirite, al la sistemo de lingvo apartenas vortderivado, kiu permesas kreon de vortfamilioj kun parencaj sencoj. Tio efektiviĝas per prefiksoj kaj sufiksoj. En angla lingvo HARWOOD kaj WRIGHT citas 32 sufiksojn oftajn («major»), kaj kalkulas, ke inter la 30000 glosoj de la vortaro de THORNDIKE aperas 9757 derivaĵoj per ili. Tio tamen impresas tro grave, se oni atentigas, ke nur 7 el la sufiksoj havas tiel fiksan sencon, ke la vortaristo povas doni relative longan liston da vortoj, el kiuj oni rajtas fari regulan derivon kun iu el ili, ĉiu aparte. La situacio en Esperanto estas tute alia: la 9 prefiksoj kaj 36 sufiksoj de «komuna lingvo», same kiel kelkaj specialaj sufiksoj por la scienco havas fiksan sencon kaj estas sen aliaj limigoj krom la logiko aplikablaj al ĉiu radiko. Al tro estas aldonindaj la 45 t. n. tabelvortoj, kiuj formiĝas el kvin »komencoj« kaj naŭ radikoidoj. La uzo de derivitaj vortoj estas en Esperanto vere rimarkinda. Hazardaj provoj el ne tre granda materialo montris 17% da derivaĵoj en Esperanto, kontraŭ nur 5% en la angla teksto.

RESUME de la supraj pritraktoj ni povas konkludi, ke la uzanto de Esperanto bezonas rimarkinde pli malgrandan nombron da gramatikaj formoj kaj da vortradikoj, dum la kvanto da uzataj afiksoj estas proksimume sama en ambaŭ lingvoj, angla kaj Esperanto.

440 : 439.32 (493); 001 + 378

LINGVAJ PROBLEMOJ EN BELGIO KONCERNE LA SCIENCON

de W. de Smet

En Belgio, trilingva ŝtato, la enlandaj lingvaj rilatoj jam de pluraj jardekoj multflanke influas la ĉiutagan vivon; nuntempe ankaŭ la sciencistaro, kiu longe restis indiferenta, komencas senti la neeviteblajn poziciojn de la situacio. En la lastaj jaroj la belga lingva afero fariĝis tiel ampleksa kaj tiel prema, ke ĝi estas konsiderata la plej urĝa enlanda problemo, kiun oni absolute devas solvi kontentige por eviti konsiderindajn komplikadojn en la estonteco. Estas eĉ antaŭvideble, ke tiu problemo okazigos reorganizigon de la ŝtato kaj de la administrado.